

جرم تکدی‌گری و ضمانت‌اجراهای رسمی و غیررسمی در مبارزه با آن

اسماعیل انصاری^۱

تاریخ دریافت: ۱۳۸۹/۱۲/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۰/۲/۲۷

چکیده

تکدی‌گری پدیده‌ای اجتماعی به حساب می‌آید که نمی‌توان آن را به طور کلی از جامعه حذف کرد. از این رو، باید به دنبال تدابیری بود که میزان آن در جامعه کاهش یابد. به طور کلی، دو راهکار برای مبارزه با این پدیده وجود دارد: نخست، اتخاذ واکنش‌های رسمی، بدین معنا که دولت باید با پیش‌بینی قواعدی کارآمد به مجازات افراد متکدی پردازد. مانند جرم‌انگاری تکدی‌گری پرخاشگرانه یا تشدید مجازات آن، ممنوعیت تکدی‌گری در برخی مکان‌ها و غیره. دوم، پیشگیری یعنی اتخاذ تدابیری برای از بین بردن ریشه‌های تکدی‌گری در جامعه یا کاستن از آنها تا آنجا که امکان دارد. به طور کلی، دو شیوه پیشگیری اجتماعی و وضعی برای پیشگیری از تکدی‌گری اجرا می‌شود. برنامه‌های پیشگیری اجتماعی درصدد است با دادن اطلاعات به شهروندان، آنان را از آثار سوء تکدی‌گری در جامعه آگاه سازد. اما برنامه‌های پیشگیری وضعی می‌کوشد با تغییر محیط، عوامل محیطی را که در تکوین جرم نقش داشته‌اند از بین ببرد. اصلاح محیط‌های فیزیکی برای از بین بردن موقعیت‌های تکدی‌گری، کنترل خرید و فروش برخی کالاها از جمله این برنامه‌ها هستند. کلیه این برنامه‌ها، هزینه‌های اجرایی خاص خود را می‌طلبند. در نتیجه، جامعه با توجه به امکانات و منابع مالی که در اختیار دارد اجرای یک یا چند برنامه را انتخاب می‌کند.

کلیدواژه‌گان: تکدی‌گری، تکدی‌گری پرخاشگرانه، تکدی‌گری کنش‌پذیر، پیشگیری.

مقدمه

یکی از پدیده‌های اجتماعی که گریبان‌گیر شهرهای بزرگ شده است، تکدی‌گری است. نظر به آثار سوء تکدی‌گری در جامعه، مبارزه قاطع با باندهای تکدی که امروزه در برخی شهرهای بزرگ همانند تهران به صورت سازمان‌یافته و غالباً با استفاده از اطفال یا افراد غیررشد و گماردن آنها در معابر و نقاط مختلف برای تکدی، صورت می‌گیرد، ضرورت دارد.

تکدی‌گری پدیده‌ای اجتماعی است که در آن عوامل مختلفی دخیل‌اند. امروزه تکدی‌گری با اشکال مختلف در جوامع رواج پیدا کرده است. آثار بدی که این پدیده در جامعه دارد باعث شده است دولت‌ها با به کارگیری روش‌های مختلف با آن مبارزه کنند. در تعریف تکدی‌گری گفته می‌شود «ایجاد گمان یا تصویری واهی از خود در دیگران برای برانگیختن احساسات آنان به منظور اخذ وجه». در این میان، تکدی‌گری با توجه به نوع رفتار مرتکب به تکدی‌گری کنش‌پذیر و پرخاشگرانه تقسیم می‌شود. در تکدی‌گری کنش‌پذیر، متکدیان بدون تهدید یا اجبار و غالباً بدون هیچ‌گونه کلامی که بین طرفین مبادله شود، دست یا وسیله تکدی خود را به سمت مردم دراز می‌کنند. اما در تکدی‌گری پرخاشگرانه، متکدی درخواست خود را با اجبار و تهدید واقعی یا ضمنی یا انجام رفتارهای تهدیدآمیز بیان می‌کند.^۱

در نظام حقوقی کشور ما تکدی‌گری جرم‌انگاری شده است، اما ضمانت‌اجراهایی که برای آن تعیین شده کافی به نظر نمی‌رسد. از سوی دیگر با توجه به فرهنگ حاکم بر جامعه، محاکم و مجریان قانون تمایل چندانی به اجرای مقررات مربوط به تکدی‌گری، از خود نشان نمی‌دهند به گونه‌ای که این عامل باعث شده است که برخی از افراد سودجو با تشکیل باندهایی و با گماردن افراد در نقاط مختلف صورت سازمان‌یافته به تکدی‌گری کنند. واکنش کیفری به این جرم را می‌توان در قوانین جزایی قبل و بعد از انقلاب مشاهده کرد. پدیده تکدی‌گری و ولگردی در گذشته طبق ماده ۲۷۳ قانون مجازات عمومی جرم‌انگاری شده بود. در این ماده ولگرد کسی بود که وسیله معاش معلوم نداشت و از روی بی‌قیدی و تنبلی درصدد یافتن کار برای خود برنمی‌آمد. در این ماده مجازات افراد

1. Michael S. Scott, **Panhandling**, Problem-Oriented Guides for Police Series No. 13, U.S. Department of Justice: Office of Community Oriented Policing Services, p.1.

ولگرد بر اساس مقررات باب چهارم قانون کیفر عمومی^۱ تعیین می‌شد. اما قانونگذار با الحاق ماده ۲۷۳ مکرر به قانون مجازات عمومی در سال ۱۳۲۲ دولت را مکلف کرد تا اشخاصی را که مشمول ماده ۲۷۳ می‌شوند به کار مناسب وادار کند و در صورتی که از قبول کار امتناع یا از کار فرار می‌کردند به حبس تأدیبی از ۱۱ روز تا سه ماه و شلاق از پنجاه تا دویست ضربه محکوم می‌شدند.^۲

قانونگذار با تصویب قانون اقدامات تأمینی و تربیتی در سال ۱۳۳۹ در ماده ۶، مقرره جدیدی در زمینه تکدی‌گری و ولگردی وضع کرد که بر اساس آن، مجرمین باید در کارگاه‌های کشاورزی و صنعتی به کار گماشته شوند. بعد از پیروزی انقلاب، نیز مواد ۷۱۲ و ۷۱۳ قانون مجازات اسلامی به جرم‌انگاری پیشه قرار دادن تکدی‌گری و گماردن اشخاص دیگر برای تکدی‌گری اختصاص داده شد.

آنچه لازم است بدان توجه شود این است که جرم‌انگاری و اتخاذ واکنش‌های رسمی تنها یکی از راه‌حل‌های مبارزه با تکدی‌گری به حساب می‌آید. یافته‌های جرم‌شناختی حاکی از آن است که دولت‌ها نمی‌توانند به طور کلی تکدی‌گری را از جوامع محو کنند. از این رو، به دنبال تدابیری هستند که بتوانند با از بین بردن برخی از ریشه‌های آن در جامعه، میزان آن را تا حد زیادی کاهش دهند. در این نوشتار ابتدا به تحلیل حقوقی مواد ۷۱۲ و ۷۱۳ قانون مجازات اسلامی می‌پردازیم و در ادامه تکدی‌گری در حقوق تطبیقی را بررسی و سپس راهکارهای مبارزه با آن را بیان می‌کنیم.

۱. ماده ۲۷۶ - «نسبت به کلیه امور خلافی از قبیل عدم رعایت نظامات راجعه به بلدیة و نظمیه و صحیة همچنین عدم رعایت نظامات راجعه به بلدیة و نظمیه و صحیة همچنین عدم رعایت نظامات راجعه به درشکه‌چی‌ها و شوفرها و حفظ حیوانات و همچنین راجع به ولگردی و گدایی و فحاشی و استعمال الفاظ رکیک در معابر عمومی و امثال آنها وزارت داخله نظامنامه لازمه تهیه نموده و مقررات آن پس از تصویب وزارت عدلیه به موقع اجرا گذاشته خواهد شد ولی در هر حال مجازاتی که به موجب نظامنامه مزبوره مقرر می‌شود نباید از یک روز حبس و سه قران غرامت کمتر و از یک هفته حبس و پنج تومان غرامت بیشتر باشد».

۲. ماده ۲۷۳ - «کسانی که وسیله معاش معلوم ندارند و از روی بی‌قیدی و تنبلی در صدد تهیه کار برای خود بر نمی‌آیند ولگرد محسوب می‌شوند. ولگردی خلاف و مجازات آن مطابق باب چهارم قانون کیفر عمومی است.

ماده ۲۷۳ مکرر - دولت مکلف است اشخاص مذکور در ماده ۲۷۳ را به کار مناسب وادار نماید - در صورتی که از قبول کار امتناع نمایند و یا برای طفره از کار فرار کنند به حبس تأدیبی از ۱۱ روز تا سه ماه و یا به پنجاه تا دویست ضربه شلاق محکوم می‌شوند. شلاق روزی بیش از پنجاه ضربه نباید زده شود».

بخش اول: تحلیل جرم تکدی‌گری در قوانین ایران و حقوق تطبیقی
 قانونگذار در دو ماده ۷۱۲ و ۷۱۳ قانون مجازات اسلامی به جرم‌انگاری تکدی‌گری پرداخته است. با این تفاوت که در ماده ۷۱۲ حرفه قرار دادن تکدی‌گری و در ماده ۷۱۳ به تکدی‌گماردن دیگران جرم دانسته شده است که در ادامه به تبیین آنها می‌پردازیم.

بند اول: پیشه قرار دادن تکدی‌گری

یکی از ارزش‌های مورد احترام در جامعه، کار کردن و تلاش برای کسب درآمد است. از این رو، قانونگذار برای حمایت از آن، پیشه قرار دادن تکدی‌گری و ولگردی را ممنوع دانسته است تا افراد از ارتکاب آنها خودداری کنند.

۱. عنصر قانونی

تحقق جرم تکدی‌گری مانند جرایم دیگر با عناصر قانونی، مادی و معنوی در ارتباط است. ماده ۷۱۲ ق.م.ا عنصر قانونی پیشه قرار دادن تکدی‌گری را نشان می‌دهد. در این ماده تصریح شده است: «هر کس تکدی یا کلاشی را پیشه خود قرار داده باشد و از این راه امرار معاش نماید یا ولگردی نماید، به حبس از یک تا سه ماه محکوم خواهد شد و چنانچه با وجود توان مالی مرتکب عمل فوق شود، علاوه بر مجازات مذکور کلیه اموالی که از طریق تکدی و کلاشی به دست آورده است مصادره خواهد شد». در ماده ۷۱۲ واژه‌های تکدی، کلاشی و ولگردی^۱ در کنار هم قرار گرفته‌اند بدون اینکه معانی آنها را روشن باشد. از این رو، برای درک معانی آنها ناچار باید به معنای عرفی آنها رجوع کنیم. تکدی در لغت به معنی گدایی کردن و در یوزگی است و کلاشی نیز عبارت از گرفتن و اخذ پول با توسل به اصرار و سماجت از دیگری است و ولگرد کسی است که کار و شغل و وسیله معاش معینی ندارد و از روی بی‌قیدی و تنبلی تمایلی برای کار ندارد.

اما در معنای عرفی، تکدی همان گدایی کردن یعنی گرفتن پول بلاعوض از دیگری به وسیله تحریک احساسات و جلب ترحم و جنبه‌های عاطفی پرداخت‌کننده وجه است.

۱. به نظر می‌رسد قانونگذار بین ولگرد و متکدی فرق قائل شده است. به عبارت دیگر در ارتکاب ولگردی تنها قصد عام یعنی آگاهی مرتکب به غیرقانونی بودن پیشه قرار دادن آن کافی به نظر می‌رسد، در حالی که در تکدی‌گری باید قصد خاص یعنی پیشه قراردادن به منظور اخذ وجه وجود داشته باشد.

کلاشی عبارت است از اخذ پول بلاعوض از دیگری با اصرار و انجام تعرضات خفیفه نسبت به پرداخت‌کننده وجه. ولگردی نیز با توجه به معنای لغوی و عرفی آن به کسی اطلاق می‌شود که شغل و کار معلوم و مشخصی ندارد و به علت بی‌قیدی و تنبلی درصدد تهیه کار برای خود بر نمی‌آید و تکدی و کلاشی را شغل خود قرار می‌دهد.^۱

۲. عنصر مادی

رفتار فیزیکی خارجی مرتکب لزوماً باید به یکی از طرق زیر تحقق یابد: اولاً، درخواست اخذ وجه بلاعوض از دیگری از راه تحریک حس رأفت و عطوفت پرداخت‌کننده مانند افرادی که در سر چهارراه‌ها و معابر عمومی از عابران تقاضای کمک و دریافت وجه می‌کنند؛ ثانیاً، تقاضای مصرانه اخذ وجه بلاعوض از دیگری به طور جدی و با سماجت توأم با آزار برای وادار کردن دیگری به پرداخت مقداری وجه. از سوی دیگر، به عادت بودن این جرم حاکی از آن است که اصرار و ایجاد آزار باید به دفعات مکرر باشد. پرسشی که در اینجا مطرح می‌شود این است که ملاک تحقق عادت چیست و عمل مزبور چند بار باید ارتکاب یابد تا قابل تعقیب کیفری باشد؟ با توجه به اینکه در این زمینه قانون خاصی وجود ندارد، برای یافتن پاسخ این پرسش باید به رویه قضایی مراجعه کرد. در بیشتر کشورها ارتکاب دست کم دو بار عمل را ملاک تحقق جرم به عادت به حساب می‌آورند. اما باید مشخص شود که فاصله زمانی ارتکاب فعل دوم باید به چه میزانی باشد تا به آن عنوان عادت اطلاق شود. در این زمینه برخی معتقدند که برای اینکه عادت به جرم محقق شود فاصله زمانی بین ارتکاب فعل اول و دوم نباید بیش از مدت زمان لازم برای مرور زمان فعل اول باشد. بدین معنا که اگر فعل دوم در زمانی اتفاق افتد که فعل اول شامل مرور زمان قانونی شده باشد، نمی‌توان ارتکاب رفتار را جرم دانست. اما برخی دیگر معتقدند باید عرف را ملاک تعیین به عادت بودن رفتار قرار داد، زیرا در برخی از موارد ممکن است فاصله زمانی بین فعل اول و دوم به میزانی باشد که عرف آن را به عادت تشخیص دهد.^۲ به نظر می‌رسد قانونگذار مکان خاصی را برای تحقق این جرم ضروری ندانسته است. بنابراین،

۱. محمد صالح ولیدی، حقوق جزای اختصاصی، انتشارات امیرکبیر، چاپ دوم، ۱۳۸۳، ص ۳۲۸.

۲. جلال‌الدین قیاسی و دیگران، مطالعه تطبیقی حقوق جزای عمومی: اسلام و حقوق موضوعه، جلد دوم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، چاپ اول، ۱۳۸۸، صص ۱۹۱-۱۹۲.

ارتکاب این رفتار در کلیه مکان‌ها اعم از خصوصی یا عمومی مانند معابر عمومی، مکان‌های عمومی، منازل مسکونی یا شرکت‌های خصوصی جرم باشد.^۱

۳. عنصر روانی جرم

جرم تکدی از جرایم مقید به نتیجه است. جرایم مقید در مقابل جرایم مطلق قرار دارند. جرایم مطلق، جرایمی هستند که در آنها تنها سوءنیت عام شرط تحقق جرم است. اما جرایم مقید به جرایمی گفته می‌شود که علاوه بر سوءنیت عام یعنی علم و آگاهی فرد بر ممنوعیت عمل ارتكابی، سوءنیت خاص یعنی قصد حصول نتیجه مجرمانه و تحقق این نتیجه نیز ضروری است. بدین معنا که عمل ارتكابی باید با کسب مال یا پول همراه باشد.

کیفر مرتکب جرم تکدی در درجه اول حبس از یک ماه تا سه ماه است ولی هرگاه بر دادگاه معلوم شود که مرتکب با وجود استطاعت و داشتن توان مالی مبادرت به تکدی یا کلاشی نموده است، به مصادره کلیه اموال به دست آمده از این طریق نیز حکم خواهد داد. اما به نظر می‌رسد با توجه به رأی وحدت رویه ۶۴۲^۲ دیوان عالی کشور مجازات حبس

۱. در برخی از کشورها تکدی‌گری در مکان‌های خاص نیز به صورت مجزا جرم انگاری شده است مانند کد کیفری ۶۴۷ کالیفرنیا که تصریح کرده است: «هر شخصی که مرتکب یکی از جرایم ذیل گردد به مجازات خلاف محکوم می‌گردد... اشخاصی که در معابر عمومی یا هر مکان عمومی دیگر به منظور تکدی‌گری و دریافت وجه یا هدیه جلوی افراد را می‌گیرند». در قوانین کیفری نیویورک و نیوجرسی تکدی‌گری در فرودگاه جرم‌انگاری شده است که بر اساس آن: «ارتکاب هر یک از اعمال زیر توسط هرکسی یا هر یک از مسافران در محیط ساختمانی یا سازمانی فرودگاه که با یک حالت مستمر و تکرار صورت گیرد ممنوع است...التماس کردن و درخواست کردن برای دریافت پول و هدیه».

۲- رأی وحدت رویه شماره ۶۴۲-۱۳۷۸/۹/۹ هیئت عمومی دیوان عالی کشور:

به صراحت بند ۲ ماده ۳ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب اسفند ماه سال ۷۳ در موضوعات کیفری در صورتی که حداکثر مجازات بیش از ۹۱ روز حبس و حداقل آن کمتر از این باشد، دادگاه مخیر است که حکم به بیش از سه ماه حبس یا جزای نقدی از هفتاد هزار و یک ریال تا سه میلیون ریال بدهد، بنابراین تعیین مجازات حبس کمتر از نود و یک روز برای متهم، مخالف نظر مقنن و روح قانون می‌باشد و چنانچه نظر دادگاه به تعیین مجازات کمتر از مدت مزبور باشد می‌بایستی حکم به جزای نقدی بدهد و با این کیفیات رأی شعبه ۱۲ دادگاه تجدید نظر استان خراسان که حکم سه ماه حبس دادگاه عمومی را فسخ و متهم را به جزای نقدی محکوم کرده منطبق با این نظر است و به اکثریت آراء موافق موازین قانونی تشخیص می‌گردد. این رأی بر طبق ماده ۲۷۰ قانون آئین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب (در امور کیفری) مصوب سال ۱۳۷۸ برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاهها لازم الاتباع است.

مندرج در ماده ۷۱۲ متنفی است، چرا که این رأی بیان کرده است: «با توجه به بند ۲ ماده ۳ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب اسفند ماه سال ۷۳ در موضوعات کیفری در صورتی که حداکثر مجازات بیش از نودویک روز حبس و حداقل آن کمتر از این باشد، دادگاه مخیر است که حکم به بیش از سه ماه حبس یا جزای نقدی از هفتاد هزار و یک ریال تا سه میلیون ریال بدهد. بنابراین تعیین مجازات حبس کمتر از نود و یک روز برای متهم، مخالف نظر مقنن و روح قانون می‌باشد و چنانچه نظر دادگاه به تعیین مجازات کمتر از مدت مزبور باشد می‌بایستی حکم به جزای نقدی بدهد». ضمناً این جرایم در زمره جرایم عمومی است و تعقیب آن نیازی به شکایت شاکی خصوصی ندارد. همچنین، در خصوص جرم ولگردی و تکدی‌گری، حکم خاص دیگری در بند یک ماده ۶ قانون اقدامات تأمینی و تربیتی ۱۳۳۹/۲/۱۲ بدین مضمون پیش‌بینی شده است: «هر گاه کسی مرتکب جنحه یا جنایت گردد که مجازات قانونی آن حبس باشد، دادگاه می‌تواند ضمن حکم مجازات در صورت وجود شرایط ذیل مجازات معین درباره او را بلااجرا گذاشته و دستور نگهداری او را در یک کارگاه کشاورزی یا صنعتی برای مدت نامعینی بدهد».^۱ در خصوص حکم این بند از ماده در شرایط فعلی قابل ذکر است که حکم ماده مزبور مستقیماً راجع به تکدی و ولگردی نیست بلکه ناظر به مجرمینی است که مرتکب جرایم دیگری شوند یا اینکه جرم آنها ناشی از ولگردی یا تکدی باشد. مع‌هذا با عنایت به اینکه مقررات کیفری قانون اقدامات تأمینی و تربیتی به صراحت منسوخ نشده است و اعمال این بند از ماده با موازین فقهی مغایرتی ندارد، دادگاه می‌تواند در خصوص مجرمان ولگرد و متکدی با توجه به مندرجات ماده ۷۱۲ قانون مجازات اسلامی که صریحاً تکدی و ولگردی را جرم دانسته است، مجرمان ولگرد و متکدی را که از این راه امرار معاش می‌کنند، طبق مفاد حکم ماده ۶ قانون اقدامات تأمینی و تربیتی به کسب و کار مشروع، وادار نماید.^۲

۱. ماده ۶- «هر گاه کسی مرتکب جنحه یا جنایت گردد که مجازات قانونی آن حبس باشد دادگاه می‌تواند ضمن حکم مجازات در صورت وجود شرایط ذیل مجازات معین درباره او را بلااجرا گذاشته و دستور نگهداری او را در یک کارگاه کشاورزی یا صنعتی برای مدت نامعینی بدهد.
- در صورتی که فاعل شخص ولگرد و یا قواد بوده و یا از راه فحشاء و تکدی و یا نظایر آن امرار معاش می‌کرده و ارتکاب جرم ناشی از این طرز زندگی او باشد».

۲. محمدصالح ولیدی، پیشین، ص. ۳۲۶.

بند دوم: به تکدی گماردن اطفال و افراد غیر رشید

شخصیت آسیب‌پذیر اطفال و افراد غیر رشید مقنن را بر آن داشته است تا با وضع ماده ۷۱۳ ق.م.ا، در صدد حمایت از آنها برآید، زیرا در بسیاری از موارد کودکان و افراد غیر رشید ابزار ارتکاب جرم می‌شوند، از جمله در جرم تکدی‌گری که وضعیت شخص متکدی نیز تأثیر زیادی در آن دارد.

۱. عنصر قانونی

در ماده ۷۱۳ به تکدی گماردن اطفال، افراد غیر رشید و افراد دیگر جرم‌انگاری شده است. در این ماده تصریح شده است: «هرکس طفل صغیر یا غیررشیدی را وسیله تکدی قرار دهد یا افرادی را به این امر بگمارد، به سه ماه تا دو سال حبس و استرداد کلیه اموالی که از طریق مذکور به دست آورده است محکوم خواهد شد». در حال حاضر با توجه به ماده ۴۹ ق.م.ا. طفل کسی است که به سن بلوغ نرسیده باشد و سن بلوغ برای پسر پانزده سال و برای دختر نه سال قمری است. همچنین به موجب ماده ۱۲۰۷ قانون مدنی غیررشید به کسی اطلاق می‌شود که تصرفات او در اموال و حقوق مالی اش عقلانی نباشد. گماردن به معنی کسی را سرکاری گذاشتن است و به نظر می‌رسد که استعمال کلمه "بگمارد" در این ماده عبارت است از اینکه شخصی با برنامه‌ریزی و قصد قبلی راهنمایی و آموزش دادن به اطفال و افراد غیررشید را برای ارتکاب تکدی و اعزام به موقع آنها به نقاط معینی از شهر بر عهده می‌گیرد و ضمن فرستادن آنها به آن نقاط بر نحوه عملیات آنها در گدایی و اخذ وجه از عابران نظارت دارد و کلیه وجوه جمع‌آوری شده را تصاحب می‌کند.^۱

بدین ترتیب، قانونگذار در این ماده برای حمایت از برخی اقشار جامعه که ممکن است دیگران از آنها سوءاستفاده اقتصادی کنند، "وسیله قرار دادن صغار و سفها برای تکدی" و "گماشتن افرادی به این عمل" را جرم‌انگاری کرده است، زیرا در این موارد اطفال یا افراد غیر رشید خود بزه‌دیده هستند و مجازات آنها به معنای بزه‌دیدگی مجدد خواهد بود.

۲. عنصر مادی

رفتار فیزیکی خارجی مرتکب این جرم، گرچه به صورت تسهیل وسیله و آموزش تکدی‌گری است که علی‌القاعده به عنوان معاونت در جرم قابل طرح است. مع‌هذا به

۱. همان، ص ۳۳۸.

جهت آثار سوئی که ممکن است تکدی‌گری بر اطفال بگذارد آن هم در سال‌هایی که شخصیت آنها در حال تکوین است و همچنین زمینه انحراف و کج‌روی آنها را در آینده برای ارتکاب جرایم سنگین‌تر فراهم نماید، لذا مقنن عمل مرتکب را در حکم مباشرت قرار داده است و برای تحقق آن صرف سوق دادن و راهنمایی و آموزش دادن به افرادی که شرایط عامه تکلیف را ندارند، را عنصر مادی این جرم قرار داده است.

۳. عنصر روانی

گماردن اطفال و افراد غیر رشید برای تکدی از جرایم عمدی است و برای اثبات مجرمیت مرتکب علاوه بر احراز عمد عام مرتکب که ناظر بر انجام عملیاتی است که از نظر قانون ممنوع و جرم است، احراز عمد خاص نیز ضرورت دارد، یعنی قصد استفاده نامشروع مرتکب از وجوه جمع‌آوری شده از اطفال یا افراد غیر رشید نیز شرط تحقق جرم است. بدین‌سان، اگر کسی افراد غیر رشید و اطفال را برای جمع‌آوری وجوه برای کمک به مستمندان و افراد نیازمند بگمارد، چون اقدام وی به منظور استیفای نامشروع نبوده است، به جهت فقدان عمد خاص مشمول حکم این ماده نخواهد بود.

کیفر گماردن اطفال یا افراد غیر رشید به تکدی علاوه بر حبس از سه ماه تا دو سال، استرداد کلیه اموالی است که مرتکب از این طریق به دست آورده است. بنابراین، در مورد این جرم با توجه به حکم این ماده برای استرداد اموال، نیازی به تقدیم دادخواست نیست بلکه قانونگذار دادگاه را مکلف کرده است به نحو مقتضی میزان اموالی را که مرتکب از این راه به دست آورده است تعیین کند، و مرتکب را به پرداخت مالی معادل آنچه سوءاستفاده کرده است محکوم نماید.

بند سوم: مطالعه تطبیقی تکدی‌گری

اصطلاح گدایی کردن^۱ یک اصطلاح عرفی در ایالات متحده و در بسیاری از موارد در معنای تکدی‌گری^۲ و کلاشی^۳ به کار می‌رود. گدایی کردن معمولاً با تکدی‌گری،

1. Panhandling

2. Begging

3. Cadging

ولگردی^۱، خانه به دوشی^۲، سائلی^۳ یا کلاشی مترادف گرفته می‌شود. در ادامه جرم تکدی‌گری و تحولات آن را در نظام حقوقی برخی از کشورها بررسی می‌کنیم.

۱. انگلیس

پیشینه ممنوعیت تکدی‌گری و ولگردی در حقوق انگلیس به قرون وسطی برمی‌گردد. نخستین قانون تکدی‌گری انگلیس، مجازات کسی را که به افرادی که قادر به کار کردن بودند چیزی می‌داد، اعدام و مجازات متکدیانی را که توانایی کار کردن داشتند، شش سال کار اجباری برای افرادی که به کارگر نیاز داشتند، تعیین کرد.

در نیمه دوم قرن چهاردهم به رفتار تکدی‌گری به صورت قاعده‌مند نگریده شده. در سال ۱۳۸۸ قانونی وضع شد که در آن به متکدیانی که توانایی کار کردن نداشتند اجازه تکدی‌گری را در محل سکونت خود می‌داد. این امر ناشی از پذیرفتن این واقعیت بود که برخی از اعضای جامعه برای زندگی به کمک دیگر اعضای جامعه نیاز دارند. همچنین، در قانون ۱۵۳۰ مقرر شد که افراد ناتوان و فقیر می‌توانند در محل سکونت خود تکدی‌گری کنند. افرادی که از این قانون تجاوز می‌کردند، برای مدت دو شبانه‌روز به مکان‌هایی برای نگهداری فرستاده می‌شدند و به آنها تنها آب و نان به عنوان غذا داده می‌شد. همچنین، مجازات کسانی که بدون مجوز تکدی‌گری می‌کردند، شلاق تعیین شد.

در سال ۱۵۳۵ قانون جدیدی در زمینه تکدی‌گری به تصویب رسید که در جهت حمایت از متکدیانی بود که واقعاً نیازمند بودند و متکدیان دیگر را به فعالیت‌های تولیدی تشویق می‌کرد. بر اساس این قانون، متکدیانی که توانایی کار کردن داشتند به کار گماشته می‌شدند و افرادی که این توانایی را نداشتند برای نگهداری به کلیسا یا سایر بخش‌ها تحویل داده می‌شدند. در زمان پادشاهی ادوارد تدابیر جدیدی برای مبارزه با متکدیان پیش‌بینی شد، به طوری که مقرر شد متکدیان یا افرادی که قدرت کار کردن دارند اگر کار نکنند یا از آن فرار کنند، مجازات می‌شوند به گونه‌ای که طی دو سال هر کاری را که از آنها خواسته می‌شود باید انجام دهند و در این مدت غذای آنها تنها نان و آب خواهد بود.

1. Vagrants
2. Vagabonds
3. Mendicants

در زمان حکومت مری کوین قوانینی در زمینه شناسنامه دادن به متکدیان و نحوه جمع‌آوری کمک برای افرادی که بدان نیاز داشتند به تصویب رسید. در سال ۱۵۹۷ قانون جدیدی در زمینه جمع‌آوری بی‌خانمانان، ارادل و اوباش و متکدیان در انگلیس به تصویب رسید که بر اساس آن دولت موظف شد خانه‌های بازپروری و اصلاح برای نگهداری بی‌خانمانان، ارادل و اوباش و متکدیان بسازد تا آنها تا زمانی که به سر کار بروند یا از انگلیس تبعید شوند، در آن نگهداری شوند.

در قانون ۱۵۹۷ که در سال ۱۷۱۳ نیز مجدداً تأیید شد به دادگاه‌ها اجازه داده شد افراد بی‌خانمان را برای مدت هفت سال کار به مستعمرات انگلیس تبعید کنند. در قانون ۱۷۴۴ افراد بی‌خانمان به سه گروه تقسیم شدند: ۱. افراد بی‌کار و افراد آشوبگر ۲. ارادل و اوباش بی‌خانمان ۳. ارادل و اوباش اصلاح‌ناپذیر. همچنین، برای هر کدام از این افراد مجازات‌ها و آیین‌های تعقیب خاصی پیش‌بینی شد.

افرادی که قادر به کار کردن بودند ولی تنبلی می‌کردند و تکدی‌گری را پیشه قرار می‌دادند جزء گروه اول می‌شدند که مجازاتشان یک ماه حبس با اعمال شاقه بود. متکدیانی که خارج از محل سکونت خود تکدی‌گری می‌کردند جزء دسته ارادل و اوباش بودند و به مجازات حبس بیش از شش ماه محکوم می‌شدند. در صورت تکرار جرم، این متکدیان در دسته متکدیان اصلاح‌ناپذیر قرار می‌گرفتند که مجازات تا دو سال حبس برای آنها تعیین می‌شد.

در سال‌های اخیر قانون بی‌خانمانان در انگلیس تغییراتی یافته است به گونه‌ای که هدف اصلی آن ایجاد انگیزه در اعضای غیرفعال جامعه برای کار کردن و همچنین، پیشگیری از ارتکاب جرم بی‌خانمانان است. در قانون بی‌خانمانان ۱۸۲۴ که اکنون نیز اجرا می‌شود قانونگذار شمول افراد بی‌خانمان و ارادل و اوباش را گسترش داده است به نحوی که افرادی که به قصد ارتکاب جرم پرتاب می‌زنند، دزدان سابقه‌دار و کسانی که وسایل لازم را برای سرقت یا ارتکاب جرایم دیگر فراهم می‌آورند، نیز شامل آن می‌شوند.

۲. اسکاتلند

قانون تکدی‌گری اسکاتلند برگرفته از قانون تکدی‌گری انگلیس و تحت تأثیر آن بوده است. ابتدا در قانون اسکاتلند، تکدی‌گری افراد زیر چهارده سال و بالای هفتاد سال ممنوع

اعلام شده بود، مگر اینکه آنها از نماینده دولت یا شورای شهر مجوز این کار را گرفته باشند. در قرن ۱۶، صلاحیت نماینده دولت در اعطای مجوز به متکدیان معلول، کور، ناتوان و ضعیف محدود شد. تغییرات در قوانین تکدی‌گری اسکاتلند ادامه داشت تا اینکه در زمان چارل دوم به نمایندگان دولت اجازه داده شد که متکدیان را به کار وادار و محل‌هایی را برای نگهداری و اصلاح آنها ایجاد کنند.

۳. فرانسه

قانون کیفری فرانسه در کد کیفری ۱۸۳۲ بین افرادی که به قصد ارتکاب جرم ولگردی می‌کنند و متکدیان تفکیک قائل شد.

در این میان، افرادی که در محل یا شهرهایی تکدی‌گری می‌کردند که در آنها مؤسسات اجتماعی وجود نداشت، مجازات نمی‌شدند و افرادی که در مکان‌هایی تکدی‌گری می‌کردند که در آنها مؤسسات اجتماعی وجود داشت به سه تا شش ماه زندان محکوم می‌شدند و به مراکز نگهداری خاصی منتقل می‌شدند. فرانسه نیز برای حل مشکل متکدیان مؤسسات خیریه عمومی را برای نگهداری آنها کرد. همچنین، مجازات متکدیان به عادت و قادر به کار را از یک ماه تا سه ماه زندان و در صورتی که متهم در خارج از محل سکونتش دستگیر می‌شد، شش ماه تا دو سال زندان تعیین کردند.

نظام حقوقی فرانسه برای نخستین بار جرم تکدی‌گری پرخاشگرانه یا گمراه کننده را پیش‌بینی کرد. ماده ۲۷۶ کد کیفری برای تکدی‌گری در مکان‌های خصوصی بدون اجازه مالکان یا تکدی‌گری با وانمود کردن به بیماری یا ناتوانی یا به صورت گروهی، مجازات شش ماه تا دو سال زندان را تعیین کرد. در این میان، گروه‌هایی که اعضای آنها را زن و شوهر، والدین و فرزندان و اشخاص نابینا و اشخاصی که راهنمای آنها بودند تشکیل می‌داد، مشمول این ماده نمی‌شدند. همچنین، اگر در مالکیت متکدیان و بی‌خانمانان، اسلحه یا ابزارهای سرقت یافت می‌شد به مجازات زندان از دو تا پنج سال محکوم می‌شدند.

۴. آمریکا

در نظام حقوقی آمریکا جرم‌انگاری تکدی‌گری معضل اساسی شده است زیرا از یک سو به دلیل آثار سوئی که تکدی‌گری در جامعه گذاشته است بسیاری بر این باورند که دولت

باید با اتخاذ تدابیر قانونی با آن مبارزه کند و از سوی دیگر مخالفان معتقدند که جرم‌انگاری تکدی‌گری بر خلاف اصول قانون اساسی و اصل آزادی بیان است. در این میان منتقدان سه دلیل برای مخالفت با جرم‌انگاری تکدی‌گری بیان می‌کنند:

یکم: تکدی‌گری بر اساس اصل آزادی بیان اصلاحیه اول قانون اساسی^۱ حمایت شده است. در تعریف آزادی بیان گفته می‌شود: «آزادی بیان صرف در برگیرنده پیامی است که عقیده گوینده را در مورد موضوعات اجتماعی، سیاسی و اقتصادی به دیگران منتقل می‌کند». برخی معتقدند که در این زمینه باید به این نکته توجه کرد که موضوع پیامی که رفتار تکدی‌گری منتقل می‌کند انتقال پول است نه عقیده. بنابراین، نمی‌توان تکدی‌گری را صرف آزادی بیان قلمداد کرد، چنانکه دادگاه عالی آمریکا در این زمینه معتقد است دیدگاه‌های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی که از سوی متکدیان برای دریافت کمک بیان می‌کند و پیامی که از آن منتقل می‌شود تنها درخواست کمک نوع دوستانه^۲ است که نمی‌تواند در چارچوب آزادی بیان صرف قرار گیرد.

دوم: مفهوم و مصادیق تکدی‌گری پرخاشگرانه حتی برای افرادی که بهره‌هوشی متوسط دارند مبهم است به طوری که جرم‌انگاری آن باعث محرومیت افراد از زندگی، آزادی و حق مالکیت^۳ می‌شود، زیرا اولاً، جرم‌انگاری باید به شیوه‌ای باشد که افراد با هوش متعارف بتوانند بفهمند که کدام رفتار ممنوع شده است (اصولاً، قانون به اشخاص با یک سطح هوشی متعارف فرصت معقولی برای شناختن آنچه ممنوع است می‌دهد، بنابراین ایشان رفتار خود را با آن مطابقت می‌دهند).^۴ ثانیاً، زبان قانون نباید به صورتی باشد که اجازه

۱. اصلاحیه اول [۱۷۹۱]کنگره در خصوص ایجاد مذهب، یا منع پیروی آزادانه از آن، یا محدود ساختن آزادی بیان یا مطبوعات یا حق مردم برای برپایی اجتماعات آرام و دادخواهی از حکومت برای جبران خسارت، هیچ قانونی وضع نمی‌کند.

2. Charitable Solicitation

۳. کلیه افرادی که در ایالات متحده متولد شده یا تابعیت ایالات متحده را کسب نموده‌اند و تابع صلاحیت قضایی آن هستند تبعه ایالات متحده و تبعه ایالت محل اقامتشان هستند. هیچ ایالتی قانونی را وضع یا اعمال نخواهد کرد که امتیازات یا مصونیت‌های اتباع ایالات متحده را کاهش دهد و هیچ ایالتی کسی را بدون طی مراحل قانونی مقتضی از زندگی، آزادی، یا حق مالکیت و نیز از حمایت مساوی قانون در حوزه قضایی خود محروم نمی‌سازد.

۴. برای مثال، در کد کیفری کالیفرنیا در ماده ۶۴۷ (c) مقرر شده است: «هر کسی... (c) که در مقابل افراد دیگر در مکان‌های عمومی دربیاید... با هدف تکدی‌گری یا دریافت کمک متهم به رفتار آشوبگرانه از نوع

خودسری به مجریان قانون در جرم دانستن رفتاری را بدهد(قانون باید صریحاً معیارهای اجرا را در اختیار مجریان قرار دهد).

سوم: این عقیده که جرم‌انگاری تکدی‌گری بر اساس توافق جمعی است، اصل برخورداری از حمایت قانونی برابر را نقض می‌کند.^۱ یکی از اصولی که در نظام حقوق کیفری و قانون اساسی آمریکا تضمین شده است اصل برابری افراد در برخورداری از حمایت‌های قانونی است. بر این اساس، بسیاری معتقدند که تهی دست بودن فرد نمی‌تواند علتی برای متهم شناخته شدن وی به حساب آید.^۲ بر این اساس، برخی معتقدند اگر تکدی‌گری را بیان صرف^۳، رفتار معنادار^۴ یا درخواست کمک نوع دوستانه یا به عبارت دیگر گفتگوی تجاری^۵ بدانیم، در زمره آزادی بیان و اصلاحیه اول قرار می‌گیرد و از حمایت اصلاحیه اول قانون اساسی برخوردار می‌شود.

این اختلافات باعث شده است که نظام حقوقی آمریکا بین تکدی‌گری کنش‌پذیر^۶ و تکدی‌گری پرخاشگرانه^۷ تفکیک قائل شود. تکدی‌گری کنش‌پذیر از تکدی‌گری پرخاشگرانه بر اساس رفتاری که شخص متکدی برای دریافت کمک مالی دیگری، بروز می‌دهد، تفکیک می‌شود به طوری که در تکدی‌گری کنش‌پذیر، رفتار شخص درخواست کننده عبارت است از درخواست پرداخت پول، نشستن در یک گوشه‌ای برای درخواست کمک مالی یا در معنای گسترده خود باز کردن دست به سمت مردم. اما تکدی‌گری

خلاف خواهد شد،^۸ از دیدگاه دادگاه‌های آمریکا اصطلاح جلوی افراد را گرفتن موجب ابهام می‌شود. از این رو، باید دید که افراد متعارف چه برداشتی از آن می‌کنند. برخی معتقدند که اصطلاح جلوی افراد را گرفتن دو معنا دارد: ۱. زمانی که متکدی جلوی دیگری را با حالت پرخاشگرانه می‌گیرد. ۲. زمانی که شخص متکدی جلوی فرد را به منظور احوال‌پرسی و سؤال کردن می‌گیرد. اما آنچه از این دو معنا به ذهن انسان متعارف متبادر می‌شود این است که اگر فرد متکدی جلوی افراد را با حالت پرخاشگری و تهدید بگیرد مشمول قانون خواهد بود.

1. Delmonico, Darryl C, **Aggressive Panhandling Legislation and the Constitution: Evisceration of Fundamental Rights—Or Valid Restrictions Upon Offensive Conduct?**, Hastings Constitutional Law Quarterly, Volume 23, Number 2, Winter 1996, p.560.

2. Indigents Are Not a Suspect Class

3. Pure speech

4. Expressive conduct

5. Commercial speech

6. Passive panhandling

7. Aggressive panhandling

<http://www.lri.ir>

معاونت تحقیقات، آموزش و حقوق شهروندی

پرخاشگرانه عبارت است از رفتاری که شامل درخواست یا تقاضا برای پول همراه با تهدید، ترساندن یا ایجاد عمل مزاحمت‌زا برای افراد باشد.^۱

از دیدگاه حقوقی آمریکا برخلاف تکدی‌گری کنش‌پذیر، تکدی‌گری پرخاشگرانه جرم است، زیرا دلایلی که مخالفان درباره جرم‌انگاری تکدی‌گری بیان می‌کنند شامل تکدی‌گری پرخاشگرانه نمی‌شود. از سوی دیگر، معیار اُبرین^۲ باعث تقویت جرم‌انگاری تکدی‌گری پرخاشگرانه می‌شود. بر اساس معیار اُبرین در صورتی که عناصر زبانی با عناصر غیرزبانی در یک رفتار جمع شوند، نفع حکومت در این است که عناصر غیرزبانی را جرم‌انگاری کند تا بتواند محدودیت‌های به وجود آمده در اصل آزادی بیان را توجیه نماید.^۳

نماید.^۳ بر این اساس، کد کیفری کالیفرنیا در ماده ۶۴۷ (C) مقرر نموده است: «هر کسی... (C) که با هدف تکدی‌گری یا دریافت کمک در مقابل افراد دیگر در مکان‌های عمومی دریابد... متهم به رفتار آشوبگرانه از نوع خلاف خواهد شد». بر اساس معیار اُبرین، برای این جرم‌انگاری باید چندین نکته مورد توجه باشد: نخست، معیار اُبرین می‌طلبد که جرم دانستن رفتار بر اساس قانون اساسی در صلاحیت ایالت باشد که در این صورت باید ایالت کالیفرنیا صلاحیت جرم‌انگاری رفتارهای تهدیدآمیز و مزاحمت‌زا را داشته باشد. دوم، قانونگذاری بیشتر در جهت منافع مهم یا اساسی حکومت باشد که در این صورت حمایت از عموم در مقابل رفتارهای مزاحمت‌زا جزء اولویت‌های اساسی حکومت به شمار می‌آید. سوم، قانونگذاری برای جلوگیری از آزادی بیان نباشد. به عبارت دیگر، شخص متکدی می‌تواند پیام خود را به دیگری منتقل کند. باید توجه داشت که چیزی که جرم‌انگاری می‌شود پیام نیست بلکه رفتار است که باعث ایجاد ترس و اغتشاش در جامعه می‌شود.

در برخی از موارد استثنائات وارد بر آزادی بیان بر اساس محدودیت‌های زمانی، مکانی و رفتاری معقول^۴ توجیه می‌گردد.^۵ قانون شهرداری سیاتل در ماده ۱۲.A.۱۲.۱۵ مقرر کرده است: «شخص متهم به مزاحمت برای عابران خواهد بود اگر... عامداً مرتکب

1. *Ibid.*, p.562.

2. The *O'Brien* Standard

3. *Ibid.*, p. 572.

4. Reasonable Time, Place, and Manner Restrictions

5. Scheb, John M., John M. Scheb II, *Criminal Law and Procedure*, Seventh Edition, Wadsworth, Cengage Learning, 2011, p.337.

تکدی‌گری پرخاشگرانه شود». بر این اساس، ابتدا باید تعیین کرد که آیا رفتار شخص با سوءنیت بوده است یا خیر. قانون تکدی پرخاشگرانه را عبارت دانسته از تکدی همراه با قصد مزاحمت برای اشخاص دیگر به منظور دریافت پول یا کالا. در واقع، قانونگذار قصدی را ممنوع می‌کند که شخص، دیگری را تهدید به دادن پول یا کالا به او می‌کند و دریافت کمک با اکراه یا رضایت صوری^۱ است. دوم، قانون باید در جهت حمایت از منافع اساسی و مهم حکومت باشد که در این مورد حمایت از مردم در مقابل اذیت و مزاحمت افراد یکی از اولویت‌های مهم حکومت شناخته می‌شود. در واقع، شخص متکدی می‌تواند تا زمانی که رفتار او برای دیگران مزاحمتی ایجاد نکند تکدی‌گری کند.

بخش دوم: تحلیل جرم‌شناختی تکدی‌گری

بند اول: بررسی جرم‌شناختی

مطالعه جرم‌شناختی زیادی بر روی متکدیان و عواملی که سبب تکدی‌گری در جوامع می‌شود، صورت نگرفته است. بررسی‌ها حاکی از آن است که اکثر متکدیان افرادی بی‌کار، مجرد، فاقد خانواده، تحصیلات پایین و عمدتاً بی‌سواد و بدون مهارت کاری هستند. اکثر متکدیان در بسیاری از کشورها، از اتباع بیگانه هستند که به این کشورها مهاجرت کرده‌اند ولی نتوانسته‌اند برای خود شغلی پیدا کنند. برخی از متکدیان دچار بیماری‌های روانی و جسمانی هستند و برخی دیگر نیز از سلامت جسمانی برخوردارند. بیشتر متکدیان سابقه کیفری دارند. برخی مطالعات نشان می‌دهد که بیشتر متکدیان با انگیزه‌های اقتصادی تکدی‌گری را انتخاب می‌کنند زیرا آنها تکدی‌گری را روش ساده‌تر و راحت‌تری برای کسب درآمد می‌دانند. بیشتر متکدیان به ظاهر خود اهمیت می‌دهند و سعی می‌کنند آن را با نوع تکدی‌گری متناسب کنند، به گونه‌ای که اکثر آنها برای تکدی‌گری پرخاشگرانه قیافه‌ای متفاوت از تکدی‌گری کنش‌پذیر به خود می‌گیرند. بیشتر کسانی که به متکدیان کمک می‌کنند افرادی هستند که وضعیت مالی متوسط دارند، زیرا متکدیان بیشتر در مکان‌های عمومی فعالیت می‌کنند که افراد ثروتمند یا در این مکان‌ها حضور ندارند یا به دلیل فرار از مزاحمت متکدیان این مکان‌ها وارد نمی‌شوند.

آمارها حاکی از آن است که بین ۱۰ تا ۶۰ درصد مردم در جامعه آمریکا به متکدیان کمک مالی می‌کنند که در این میان ۵۰ تا ۶۰ درصد آنها را دانشجویان تشکیل می‌دهند. همچنین، زنان و کودکان نیز در زمان برخورد با این افراد تمایل زیادی برای کمک کردن به آنها دارند. اما ارتکاب برخی جرایم توسط متکدیان و آزارها و مزاحمت‌هایی که در برخی از موارد برای اعضای جامعه ایجاد می‌کنند به تدریج باعث ترس مردم از آنها شده است. در این میان، برخی از عوامل، ترس از متکدیان را در جامعه تشدید می‌کند که عبارتند از: ۱. ساعت تکدی‌گری؛ متکدیان شبانه بیش از افرادی که در روز تکدی‌گری می‌کنند باعث ایجاد ترس در جامعه می‌شوند. ۲. خلاص شدن به آسانی از دست متکدیان؛ متکدیانی که در ایستگاه‌های اتوبوس یا چراغ قرمز تکدی‌گری می‌کنند بیش از سایر متکدیان باعث ایجاد ترس می‌شوند. ۳. وضعیتی که مردم در آن احساس آسیب‌پذیری بیشتری می‌کنند؛ برای مثال، در نزدیک باجه‌های تلفن افراد به دلیل سرقت اموالشان توسط متکدیان و بزه‌دیده شدن بیشتر احساس آسیب‌پذیری می‌کنند. ۴. مکان‌های خلوت؛ بیشتر مردم از افرادی که در مکان‌های خلوت تکدی‌گری می‌کنند واهمه دارند. ۵. ظاهر متکدیان؛ متکدیانی که در ظاهر بیمار، الکلی یا معتاد یا دچار بیماری‌های دیگر هستند ترس بیشتری دارند. ۶. شهرت متکدیان؛ متکدیانی که به تهدید و ارباب شناخته شده‌اند ترس بیشتری ایجاد می‌کنند. ۷. شخصیت افرادی که متکدیان سراغ آنها می‌روند؛ بررسی‌ها نشان می‌دهد افراد مسن و کودکان ترس بیشتری از متکدیان دارند زیرا قدرت دفاع آنها در مقابل این قبیل افراد کمتر است و احتمال آسیب‌پذیری آنها بالا می‌رود. ۸. متکدیان گروهی؛ متکدیانی که با یکدیگر و به صورت گروهی کار می‌کنند ترس بیشتری دارند. ۹. تعداد متکدیان؛ هر چه تعداد متکدیان در یک ناحیه بیشتر باشند باعث ایجاد ترس بیشتر می‌شود.^۱

این عوامل سبب شده است تا مطالعاتی جرم‌شناختی در زمینه علل تکدی‌گری در جامعه انجام گیرد و راهکارهایی برای آن پیش‌بینی شود. برخی از مطالعات انجام گرفته در زمینه شیوه‌های کنترل رسمی تکدی‌گری بر آن است تا راهکارهای مناسبی برای بازدارندگی رسمی از این پدیده اجتماعی ارائه شود. برخی مطالعات نیز در زمینه علل اجتماعی پدیده تکدی‌گری و ارائه برنامه‌هایی برای پیشگیری اجتماعی از تکدی‌گری می‌باشند. همچنین،

1. Scott, Michael S., *op. cit.*, p.17.

مطالعاتی نیز درباره علل محیطی مؤثر در جرم تکدی‌گری صورت گرفته و راهکارهایی برای پیشگیری وضعی از آنها ارائه شده است.

بند دوم: ریشه‌های تکدی‌گری

عوامل مختلفی در به وجود آمدن پدیده تکدی‌گری در جامعه نقش دارند که مهمترین آنها عبارتند از:

الف- عوامل اقتصادی: بسیاری بر این عقیده‌اند که پدیده تکدی‌گری با عوامل اقتصادی رابطه تنگاتنگی دارد. عواملی مانند فقدان کار، نبود درآمد کافی، بالا بودن هزینه‌های متعارف زندگی، شکاف طبقاتی و برخی از عوامل دیگر فرد را به سمت ارتکاب تکدی‌گری سوق دهند.

ب- عوامل اجتماعی: در بسیاری از موارد تکدی‌گری ریشه در عوامل اجتماعی دارد مانند فروپاشی خانواده و فقر فرهنگی خانواده. این عوامل باعث می‌شوند شخص درک درستی از رفتار خود نداشته باشد و به راحتی به تطمیع باندهایی درآید که هدف آنها تکدی‌گری سازمانی است. در برخی از موارد تکدی‌گری ریشه در نابسامانی جامعه دارد به گونه‌ای که جامعه نتوانسته است با پیش‌بینی و اجرای تدابیر لازم افراد بی‌خانمان، افراد بی‌سرپرست، کودکان و افراد مسن را که توانایی مالی و منبع درآمد کافی ندارند، ساماندهی کند.

ج- عوامل روانی و فردی: در برخی از موارد تکدی‌گری ریشه در عوامل روانی و اجتماعی دارد. به عبارت دیگر فرد به دلیل فرار از کار و ترس از آن، تکدی‌گری را پیشه خود می‌کند.

د- ضعف قوانین: در بسیاری از موارد علل تکدی‌گری را می‌توان ضعف قانون و پایبند نبودن مجریان قانون به آن دانست. قوانین مربوط به تکدی‌گری نتوانستند بازدارندگی کافی را از این جرم ایجاد کنند به گونه‌ای که افراد ارتکاب آن را به صرفه‌تر از ارتکاب سایر جرایم می‌دانند. همچنین، قوانین موجود نمی‌توانند در جایی که تکدی‌گری به صورت سازمان‌یافته یا گروهی است از ارتکاب آن بازدارندگی کنند. از سوی دیگر، مجازات‌هایی که برای این جرم در نظر گرفته شده است جنبه اصلاحی و بازپروری ندارد و متکدیان پس از تحمل مجازات بار دیگر به سمت آن می‌روند.

جرم‌شناسان با توجه به این عوامل راهکارهای برای مبارزه با تکدی‌گری در جوامع ارائه می‌دهند که برخی از آنها پاسخ‌های رسمی است که باید در قوانین کیفری پیش‌بینی شود و برخی دیگر برنامه‌های پیشگیری است که هر جامعه متناسب با اولویت‌هایی که در مبارزه با پدیده مجرمانه دارد، آنها را به کار می‌گیرد.

بند سوم: انواع راهکارهای مبارزه با تکدی‌گری

۱- واکنش‌های رسمی

یکی از روش‌های مبارزه با پدیده تکدی‌گری جرم‌انگاری آن در قوانین کیفری و تعیین ضمانت اجراهای رسمی است. کشورهای مختلف با توجه به آثار بدی که تکدی‌گری بر جامعه می‌گذارد آن را جرم‌انگاری و ضمانت‌اجراهایی را برای مقابله با آن تعیین کرده‌اند. اما به طور کلی پنج راهکار رسمی برای مقابله با تکدی‌گری شناسایی شده است که عبارتند از:

۱-۱. ممنوع کردن تکدی‌گری پرخاشگرانه یا تشدید مجازات آن

برخی از کشورها تکدی‌گری پرخاشگرانه را به صورت یک جرم مستقل پیش‌بینی و برای آن ضمانت‌اجراهای کیفری تعیین کرده‌اند. زیرا معتقدند با این کار از برخی ارزش‌هایی که در جامعه جنبه غیر رسمی دارند (مانند ارزش کار در جامعه) حمایت می‌شود که این امر باعث احترام بیشتر افراد به این ارزش‌ها می‌شود. از این دیدگاه، رفتاری تکدی‌گری پرخاشگرانه به حساب می‌آید که این ویژگی‌ها را داشته باشد: ۱. زمانی که شخص متکدی جلوی عابر را به گونه‌ای می‌گیرد که اگر هر انسان معقولی در آن وضعیت قرار گیرد احساس بزه‌دیده شدن یا ترس بر او غلبه می‌کند. ۲. ایجاد ارتباط و تماس با دیگری بدون رضایت او. ۳. شخص متکدی فرد را پس از رد درخواست کمک او، تعقیب کند. ۴. به طور عمدی و از روی قصد جلوی حرکت عابری را بگیرد یا مانع از حرکت وسیله نقلیه شود. ۵. استفاده از حرکات یا الفاظ غیر اخلاقی برای دریافت پول از دیگری. ۶. انجام رفتار ارباب‌کننده برای دریافت پول.

اما باید در این میان به این نکته توجه کرد که برخورد رسمی با تکدی‌گری ممکن است با اعتراض برخی از شهروندان جامعه روبرو شود بنابراین حفظ قانون و پایبندی مجریان

قانون به اجرای آن عامل مهمی در مبارزه رسمی با جرم تکدی‌گری به حساب می‌آید. همچنین، آگاهی دادن به متکدیان درباره اینکه کدام رفتار قانونی و کدام غیر قانونی است نیز باعث کاهش بسیاری از رفتارهای متکدیان خواهد شد.

در این زمینه باید توجه داشت که نظام حقوقی کشور ما تفاوتی بین تکدی‌گری کنش‌پذیر و پرخاشگرانه قائل نشده و صرف تکدی‌گری را جرم دانسته است. این امر سبب شده است افرادی که از روی نیاز تکدی‌گری می‌کنند همانند اشخاصی مجازات شوند که با حيله، تهديد، ارعاب یا تشکیل باند تکدی‌گری می‌کنند. بنابراین، به نظر می‌رسد قانونگذار می‌تواند با تفکیک تکدی‌گری کنش‌پذیر از تکدی‌گری پرخاشگرانه در جایی که تکدی‌گری با حيله، تهديد، ارعاب یا تشکیل باند صورت می‌گیرد، مجازات مرتکبان را تشدید کند.

برخی بر این عقیده‌اند که اجرای قوانین تکدی‌گری مشکل است زیرا اولاً، بسیاری از شهروندان جامعه که بزه‌دیده متکدیان می‌شوند از گزارش آن به مراجع قانونی و پلیس خودداری می‌کنند. در نتیجه، آمار دقیقی در زمینه بزه‌دیدگان این گونه جرایم در جامعه و زیان‌هایی که بر جامعه وارد می‌شود در دست نیست. ثانیاً، در برخی از موارد اثبات جرم تکدی‌گری آسان نیست و احراز قصد مجرمانه مشکل است. ثالثاً، برخی نیز معتقدند صرف اجرای قانون مبارزه با تکدی‌گری پرخاشگرانه راه‌حل منطقی به نظر نمی‌رسد زیرا باعث می‌شود مجریان قانون از دیگر راهکارهای مقابله با آن مانند استفاده از واکنش‌های غیررسمی غافل شوند.

۱-۲. ممنوع کردن ارتکاب تکدی‌گری در برخی مکانها

برخی بر این عقیده‌اند که با ممنوع کردن تکدی‌گری در مکان‌هایی که برای متکدیان منافع اقتصادی به همراه دارد یا اینکه در مردم و عابرن ایجاد ترس می‌کند می‌توان از میزان ارتکاب آن کاست. مکان‌هایی مانند نزدیک باجه‌های تلفن، پایانه‌های مسافری و ایستگاه‌های اتوبوس و مترو، نزدیک شرکت‌های تجاری، نزدیک مکان‌های خصوصی که مالکین آن ممنوعیت تکدی‌گری را اعلام کرده‌اند، در کنار سواحل عمومی و پل‌های عابر. اما زمانی اجرای این تدابیر ثمربخش خواهد شد که به متکدیان درباره مکان‌هایی که نمی‌توانند تکدی‌گری کنند و مشمول اجرای قانون می‌شوند آگاهی کامل داده شود. بر این

اساس برخی حقوقدانان ایجاد قوانین ناحیه‌ای در زمینه تکدی‌گری را پیشنهاد می‌کنند که در آن متکدیان حق تکدی‌گری را در برخی نواحی به طور کلی ندارند، در برخی نواحی با محدودیت در تکدی‌گری روبرو هستند و در برخی از نواحی تکدی‌گری آزاد است. درباره ممنوعیت تکدی‌گری در مکان‌های خاص، نظام حقوقی کشور ما با خلأ قانونی مواجه است که این امر در برخی موارد سبب سوءاستفاده باندهای متکدیان می‌شود. در نتیجه، با پیش‌بینی مقرراتی خاص در زمینه ممنوعیت تکدی‌گری در برخی از مکان‌ها مانند سر چهارراه‌ها، میدان‌های شهر، ایستگاه‌های اتوبوس و مترو و پایانه‌های مسافربری می‌توان از ارتکاب آن جلوگیری کرد. در زمینه اجرای قوانین منع تکدی‌گری در مکان‌های خاص، هزینه‌های لازم برای اطلاع‌رسانی درباره مکان‌هایی است که تکدی‌گری در آنها ممنوع است، باید در نظر گرفته شود.

۱-۳. ایجاد قواعد رفتاری برای عابران و رانندگان وسایل نقلیه

از دیدگاه برخی، ایجاد قواعد رفتاری برای عابران و رانندگان وسایل نقلیه مانند منع توقف عابران در پیاده‌روها یا دراز کشیدن آنها در خیابانها یا ایجاد ترافیک عمدی برای شستشوی شیشه ماشین‌ها یکی از راهکارهای مناسب برای کاهش جرم تکدی‌گری است. این قواعد رفتاری، رفتارهایی را که به اقتصاد جامعه صدمه وارد می‌کنند و باعث ایجاد ترس در عابران می‌شوند ممنوع می‌کند و مالکین وسایل نقلیه و رانندگان را از شستشوی شیشه ماشین توسط متکدیان بازمی‌دارد.

اما اشکالی که به این قواعد رفتاری وارد می‌شود این است که در بسیاری از موارد اثبات قصد در زمان مداخله عابران سخت است. از این رو، قواعد رفتاری نمی‌توانند کارایی لازم را داشته باشند. اما در برخی از موارد قانونگذار برای حل این مشکل، اثبات قصد را ضروری ندانسته و صرف انجام چنین رفتاری را برای ارتکاب جرم کافی دانسته است.

۱-۴. تعیین مجازات‌های اجتماعی مناسب برای متکدیان

یکی از راهکارهای کاهش تکدی‌گری در جامعه را می‌توان تعیین مجازات‌های اجتماعی برای مرتکبان این جرایم دانست، زیرا این کار سبب می‌شود آنها با آثاری که تکدی‌گری بر جامعه می‌گذارد آشنا شوند. مجازات‌هایی اجتماعی مانند تمیز کردن خیابان‌ها، پیاده‌روها، کار در

مؤسسات خیریه، همچنین، در برخی از موارد کار کردن متکدیان در برخی از کارگاه‌های کار برای یادگیری حرفه مشخص یا کار در کارگاه‌های کشاورزی را می‌توان مقرر کرد. اجرای مجازات‌های اجتماعی در جامعه نیازمند همکاری نهادهای دولتی، بخش خصوصی و مردم است در غیر این صورت با شکست مواجه خواهد شد. همچنین، باید توجه کرد هزینه‌های اجرای مجازات‌های اجتماعی در مقایسه با مجازات‌های دیگر کمتر است.

۱-۵. ارائه مجوز به متکدیان

داشتن مجوز مقامات ذی‌صلاح برای تکدی‌گری یکی از راه‌های ایجاد بی‌رغبتی در متکدیان است. امروزه در برخی شهرهای بزرگ مانند واشنگتن و نیواورلاند متکدیان و افرادی که می‌خواهند شیشه ماشین‌ها را بشویند باید مجوز داشته باشند. همچنین، افسران پلیس بر داشتن مجوز نظارت کامل دارند تا کسی از مقررات خارج نشود. البته، در بسیاری از موارد اعضای جامعه تمایل چندانی به اجرای این قانون ندارند و هنوز موفقیت و کارایی آن به اثبات نرسیده است.

۲- پیشگیری اجتماعی

منظور از پیشگیری اجتماعی، اقداماتی است که برای تغییر در شرایط و نهادهای اجتماعی (چون خانواده، گروه همسالان، هنجارهای اجتماعی و مدرسه) که بر بزهکاری در جوامع مسکونی تأثیرگذار است، طراحی شده‌اند. عوامل خطر آفرین برای اجتماع و نهادهای اجتماعی، همچون ناهنجاری اجتماعی و بی‌سازمانی اجتماعی به این تدابیر، توجه می‌کنند. این رویکرد، بیشتر جنبه اصلاحی دارد و در صدد است عوامل و ریشه‌های بزهکاری را در جامعه از بین ببرد. بحث پیشگیری اجتماعی از تکدی‌گری به نظریه پنجره‌های شکسته^۱ در جرم‌شناسی برمی‌گردد. این نظریه که جرجیا کلین^۲ آن را مطرح کرد مدلی را ارائه می‌دهد که در آن بزهکاری ریشه در انحرافات کوچک مانند تکدی‌گری دارد. از این رو، معتقد بود که با پیشگیری از ارتکاب رفتارهای انحرافی آمیز می‌توان از بزهکاری‌های دیگر نیز پیشگیری کرد.

1. Broken windows theory

2. George Kelling

پیشگیری اجتماعی از تکدی‌گری با از بین بردن زمینه‌های اجتماعی جرم تکدی‌گری در جامعه از طریق آموزش خانواده‌ها، شهروندان جامعه درباره پیامدهای تکدی‌گری و ایجاد مراکزی برای نگهداری کودکان بی سرپرست، معلولان و افرادی که قادر به کار نیستند و در عین حال منبع درآمد مستقلی نیز ندارند، امکان‌پذیر است. از دیدگاه جرم‌شناختی چهار راهکار برای پیشگیری اجتماعی از تکدی‌گری در جامعه قابل اجراست:

۱-۲. تشویق مردم به عدم کمک مالی به متکدیان و ارائه اطلاعاتی به آنها در زمینه سوءاستفاده متکدیان از این کار

برخی بر این عقیده‌اند که اگر اعضای جامعه از کمک مالی به متکدیان امتناع کنند میزان تکدی‌گری کاهش می‌یابد. این گروه از محققان سه دلیل برای نادرستی کمک مالی شهروندان به متکدیان بیان می‌کنند: ۱. متکدیان پول‌های را که به دست می‌آورند بیشتر صرف خرید مواد مخدر و سیگار می‌کنند تا اینکه غذا، پوشاک یا دیگر لوازم ضروری را برای زندگی، تهیه کنند. ۲. پول یا کمکی که شهروندان به صورت مستقل به متکدیان می‌دهند به اندازه‌ای نیست که باعث از بین رفتن ریشه‌های تکدی‌گری افراد در جامعه شود. ۳. مراکز خدمات اجتماعی به اندازه کافی غذا، پوشاک، مراقبت‌های پزشکی و کار را برای متکدیان فراهم می‌کنند.

از دیدگاه این گروه از محققان، باید این پیام را در جامعه ترویج کرد که مؤسسات اجتماعی به اندازه کافی وجود دارند و می‌توانند نیازهای متکدیان را برطرف سازند، زیرا بسیاری از مردم از وجود چنین مراکزی اطلاع ندارند یا از کارکردهای آن در جامعه آگاه نیستند. موفقیت اجرای این برنامه‌ها در برخی از موارد انجام مطالعاتی در مورد مؤسساتی است که در این زمینه فعالیت می‌کنند تا کارکردها و کاستی‌های آنها به خوبی مشخص شود. از سوی دیگر، اجرای این برنامه‌ها نیازمند هزینه‌هایی برای اطلاع‌رسانی به اعضای جامعه است.

۲-۲. استفاده از گشت‌های اجتماعی برای نظارت و تشویق مردم به خودداری از کمک مالی به متکدیان در برخی مناطق

یکی دیگر از راهکارهای اجتماعی مبارزه با تکدی‌گری، ایجاد گشت‌های اجتماعی در برخی از مکان‌ها یا مناطق شهر برای تشویق مردم به خودداری از کمک به متکدیان و

اطلاع‌رسانی درباره آثاری است که این امر برای جامعه دارد. موفقیت در اجرای این برنامه نیازمند همکاری پلیس با گشت‌های اجتماعی است تا آنها به خوبی سازماندهی شوند و در موارد ضروری پشتیبانی گردند. باید توجه داشت که سازماندهی و مدیریت گشت‌های اجتماعی نیاز به هزینه دارد.

۲-۳. تشویق مردم به خرید از متکدیان و دادن بن کالا خرید یا کارت حمل و نقل به آنها به جای پول

از جمله برنامه‌های پیشگیری اجتماعی از تکدی‌گری این است که افراد جامعه را تشویق کنیم زمانی که از متکدیان چیزی را می‌خرند، به جای پول به آنها بن کالا یا کارت حمل و نقل بدهند. همچنین، این بن‌ها را طوری طراحی کنیم که متکدیان نتوانند آن را صرف خرید سیگار یا مواد مخدر کنند. چنانچه در برخی از شهرهای آمریکا خرید از متکدیان اشکالی ندارد به شرط اینکه خریداران به جای پول به آنها بن خرید غذا، استفاده از مسافرخانه‌ها یا کارت‌های حمل و نقل بدهند که قابلیت خرید مواد مخدر یا سیگار را نداشته باشد. موفقیت در اجرای این برنامه همکاری بازرگانان و دیگر نهادهای جامعه را در پذیرش این اسناد در زمان ارائه افراد متکدی می‌طلبد. اجرای این برنامه نیز مستلزم هزینه است، زیرا ممکن است بازارهای سیاهی برای مبادله این اسناد تشکیل شود و امکان تبدیل این اسناد را به پول فراهم سازد.

۲-۴. ایجاد مراکز خدمات اجتماعی کافی در جامعه و به کارگیری روش‌های درمانی برای از بین بردن رفتار تکدی‌گری

از دیدگاه برخی تکدی‌گری ریشه در شخصیت روانی افراد دارد. به عبارت دیگر افراد تکدی‌گری را به عنوان یک منبع درآمد برای خود توجیه می‌کنند. از این رو، از بین بردن توجیه تکدی‌گری در بین متکدیان، از بین بردن عقلانی بودن دریافت پول از دیگران و از بین بردن برخی مشکلات که باعث می‌شود افراد تکدی‌گری کنند، از میزان آن در جامعه می‌کاهد. گسترش تلاش‌ها برای شناسایی متکدیانی که استحقاق برخورداری از خدمات اجتماعی را دارند به ویژه متکدیان سابقه دار، تداوم در اجرای برنامه‌های درمانی نسبت به متکدیانی که مدت زمانی زیادی را برای بهبود نیاز دارند و همکاری مشترک پلیس و مراکز خدمات اجتماعی در سازماندهی بهتر متکدیان، عواملی هستند که می‌توانند منجر به موفقیت این برنامه‌ها شوند.

۳- پیشگیری وضعی

یکی از گرایش‌های پیشگیری که امروزه مورد توجه جوامع و سیاست‌گذاران قرار گرفته، پیشگیری وضعی است. در این پیشگیری، هدف عمده برنامه‌ها کاستن از موقعیت‌ها و فرصت‌های بزهکارانه در جامعه است. در این نوع از برنامه‌ها دولت و بزه‌دیده با اقداماتی که برای مصون نگه داشتن از خود در برابر بزهکار انجام می‌دهند، از فرصتی که بزهکار می‌تواند نصیبش شود، جلوگیری می‌کنند. پیشگیری وضعی اولاً به معنای تدابیر کاهش‌دهنده فرصت‌هایی است که بسیاری از اشکال جرم با آن وضعیت در ارتباط است. ثانیاً نیازمند مدیریت، طراحی یا دستکاری محیطی با یک منطق نظام‌مند و پایدار است. ثالثاً، مشکل یا خطرناک ساختن ارتکاب جرم یا کم کردن سود ناشی از آن یا غیر قابل عفو جلوه کردن آن در نظر اکثر بزهکاران باید مدنظر قرار گیرد.^۱ برای طراحی برنامه‌های پیشگیری وضعی باید مکان‌هایی که تکدی‌گری در آنها شایع است شناسایی شوند. در یک دسته‌بندی این مکان‌ها عبارت‌اند از:

یکم: نزدیک ایستگاه‌های ارتباطی، باجه‌های تلفن و محل‌های پارک وسایل نقلیه، زیرا احتمال اینکه استفاده‌کنندگان وسایل ارتباطی، باجه‌های تلفن یا پارک‌کنندگان به آنها کمک مالی نکنند کم است.

دوم: نزدیک ساختمان‌های تجاری بزرگ، سرویس‌های بهداشتی عمومی و معابر که عابران زیادی در حال گذر از آن هستند.

سوم: نزدیک خوابگاه‌های دانشجویی، زیرا دانشجویان برای متکدیان بیشتر از دیگران دلسوزی می‌کنند.

چهارم: نزدیک ایستگاه مترو، قطار و اتوبوس به دلیل حجم زیاد عابران و دیگر اینکه در برخی از موارد که مسافران به پول خرد نیاز پیدا می‌کنند.

پنجم: داخل اتوبوس‌ها و متروها زیرا مسافران مخاطبان خاموش^۲ هستند و به حرف‌های آنها گوش می‌دهند.

1. Clarke, Ronald V., *Situational crime prevention: successful case studies*, Harrow and Heston, 1997, p.4.

2. Captive audience

ششم: در مقابل فروشگاه‌های بزرگ، رستوران‌ها و خواروبار فروشی‌ها زیرا آنها اظهار می‌کنند که نیاز به خرید غذا یا برخی کالاهای ضروری برای خود یا فرزندان‌شان دارند که معقول به نظر می‌رسد.

هفتم: در کنار پمپ بنزین‌ها زیرا آنها اظهار می‌کنند که برای خرید بنزین یا تعمیر وسیله خود به پول نیاز دارند که معقول به نظر می‌رسد.

هشتم: در سر چهارراه‌ها و خطوط عابرپیاده زیرا در بسیاری از موارد ماشین‌ها در این مکان‌ها به کندی حرکت می‌کنند.

نهم: می‌توانند داخل جمعیت مخفی شوند.

دهم: در عوارضی آزادراه‌ها به دلیل اینکه ماشین‌ها سرعت خود را پایین می‌آورند یا اتوبوس‌ها برای ثبت ساعت حرکت می‌ایستند.

به طور کلی برای پیشگیری وضعی از تکدی‌گری سه راهکار قابل ارائه است:

۱-۳. تغییر دادن محیط‌های فیزیکی به گونه‌ای که متکدیان را از فعالیت در این مکان‌ها بازدارد برخی بر این عقیده‌اند که می‌توان با تغییر در برخی از محیط‌هایی که تکدی‌گری زیاد اتفاق می‌افتد، تکدی‌گری در آنها را دشوار ساخت و باعث ایجاد بی‌ رغبتی در متکدیان شد. مانند مکان‌هایی که افراد زیادی در آنها رفت و آمد دارند. اجرای این برنامه در مکان‌های عمومی و خصوصی ممکن است اما مستلزم این است که به مالکین خصوصی (و عمومی) آگاهی داده شود که چگونه محیط می‌تواند باعث گسترش تکدی‌گری شود. موفقیت در اجرای این برنامه‌ها به همکاری مالکین خصوصی نیاز دارد. از سوی دیگر، اجرای آنها ممکن است هزینه‌هایی را مانند ایجاد تغییرات در محیط یا از دست دادن موقعیتی که در آینده ممکن است نصیب مالک شود در پی داشته باشد.

۲-۳. کنترل خرید و فروش مواد شستشوی شیشه اتومبیل

یکی از روش‌های مقابله وضعی با تکدی‌گری ممنوعیت در فروش مواد شوینده شیشه ماشین به افراد متکدی است. این امر نیازمند همکاری فروشندگان این مواد است تا از عرضه آن به افراد متکدی امتناع کنند. باید توجه داشت که اجرای این برنامه نیازمند هزینه‌هایی برای نظارت و کنترل فروشندگان مواد شوینده است.

۳-۳. افزایش استفاده‌های قانونی از مکان‌های عمومی به جای تکدی‌گری

تغییر کاربری مکان‌های عمومی به گونه‌ای که محلی برای انجام فعالیت‌های قانونی به جای تکدی‌گری شود و تشویق مردم به حمایت از این قبیل فعالیت‌های قانونی می‌تواند راهکاری برای کاهش تکدی‌گری به شمار آید. مانند ایجاد مکانی برای اجرای موسیقی‌های محلی، اجرای تئاتر یا ایجاد مکان‌هایی که افراد بتوانند در آن صنایع دستی استان‌های خود را به نمایش بگذارند. موفقیت در اجرای این برنامه‌ها مستلزم همکاری نهادهای مختلف دولتی و خصوصی است. از سوی دیگر، عملی کردن آنها هزینه‌هایی برای جامعه خواهد داشت.

نتیجه

از آنچه که گفته شد این نتایج به دست می‌آید:

۱. در پدید آمدن تکدی‌گری در جامعه عوامل مختلف اقتصادی، اجتماعی و روانی و جسمانی دخالت دارند. همان‌گونه که مشکلات اقتصادی می‌تواند باعث گسترش تکدی‌گری شود، بی‌توجهی جامعه به افراد بی‌خانمان، کودکان و افراد مسن و فراهم ساختن محیطی امن برای آنها نیز می‌تواند باعث گسترش تکدی‌گری شود.
۲. از جمله علل گسترش تکدی‌گری در جامعه را می‌توان ضعف قوانین موجود در این زمینه دانست به گونه‌ای که مجازات فرض شده برای این پدیده با سودی که افراد از آن به دست می‌آورند برابری نمی‌کند.
۳. مبارزه کارآمد با تکدی‌گری نیازمند پیشگیری اجتماعی از آن نیز هست. دولت باید با اتخاذ سیاست‌های درست، برنامه‌هایی را در جامعه اجرا کند که زمینه‌های اجتماعی تکدی‌گری را با آموزش، اشتغال‌زایی، افزایش فرهنگ اشتغال و ایجاد کارگاه‌های اشتغال، ایجاد مراکز نگهداری برای کودکان بی‌سرپرست و افراد مسن از بین ببرد.
۴. تقسیم تکدی‌گری به تکدی‌گری ساده و پرخاشگرانه و تعیین ضمانت اجراهای مناسب برای هر کدام از آنها. در مواردی که تکدی‌گری به صورت پرخاشگرانه است می‌توان مجازات مرتکب را تشدید کرد. همچنین، به جای مجازات زندان می‌توان از مجازات‌های اجتماعی برای بالا بردن انگیزه کار در افراد متکدی استفاده کرد.

۵. پیش‌بینی تدابیر وضعی برای از بین بردن علل محیطی اثرگذار بر جرم تکدی‌گری و سخت نمودن ارتکاب آن عامل مهمی در کاهش انگیزه مرتکبان و کنترل تکدی‌گری به حساب می‌آید.

۶. تدوین لایحه‌ای در زمینه پیشگیری از تکدی‌گری در جامعه که در آن وظایف و تکالیف هر یک از سازمان‌ها و نهادهای دولتی و خصوصی در زمینه مبارزه با این پدیده اجتماعی روشن شود، محل‌هایی مجزا از زندان برای نگهداری متکدیان تعیین شود، به افرادی که توانایی کار کردن دارند امکان آموزش مهارت‌های کار داده شود، همچنین، بعد از گذران دوره آموزش می‌توان آنها را برای ادامه کار به مراکز اشتغال معرفی کرد.

منابع

- ولیدی، محمد صالح، **حقوق جزای اختصاصی**، انتشارات امیر کبیر، چاپ دوم، ۱۳۸۳.
- قیاسی، جلال‌الدین و دیگران، **مطالعه تطبیقی حقوق جزای عمومی: اسلام و حقوق موضوعه**، جلد دوم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، چاپ اول، ۱۳۸۸.
- Delmonico, Darryl C, **Aggressive Panhandling Legislation and the Constitution: Evisceration of Fundamental Bights—Or Valid Restrictions Upon Offensive Conduct?**, Hastings Constitutional Law Quarterly, Volume 23, Number 2, Winter 1996.
- Clarke, Ronald V., **Situational crime prevention: successful case studies**, Harrow and Heston, 1997.
- Scott, Michael S., **Panhandling**, Problem-Oriented Guides for Police Series No. 13, U.S. Department of Justice: Office of Community Oriented Policing Services.
- Scheb, John M., John M. Scheb II, **Criminal Law and Procedure**, Seventh Edition, Wadsworth, Cengage Learning, 2011